

AZ AKADEMIAI VITATKOZÁSOK ÉS ÜDVÖZLŐ VERSEK EGYMÁSHOZ VALÓ VISZONYA

Zoványi Jenő volt az első, aki komolyan felhívta a figyelmet arra a helyzetre, hogy aránylag kevés olyan akadémiai vitatkozást találhatunk, amely a tanuló eredeti műve volna. Ezért tehát bennük csak a professzor nézeteinek, gondolatainak tolmácsolását kell látnunk, minden önállóság nélkül kidolgozva.¹ E megállapítása bárha kezdetben is elfogadhatónak látszott, mégis azt hittem, hogy a szajkó módra megtanult lecke felmondóit nemcsak diáktársai, nagyon gyakran azonban még tanárai és más tekintélyes tudós férfiak is ékes ritmusokban aligha dicsőítették volna.² Azóta azonban megtaláltam, hogy igazában véve, csak azokban a vizsgai fejtegetésekben kereshetünk több-kevesebb önállóságot, amelyeket elnöklő professzor nélkül tartottak a vizsgálatra jelentkezett diákok.

Az üdvözlő versek értékelésének komolyságát még a tiszteletre legméltóbb helyekről jövő származásuk sem teszi kétségtelenné. Így választom ki a többek közül Simándi B. Mihálynak 1621. január 13-án Heidelbergben a kiváló Pareus Dávid főprofesszor elnöklete alatt „De Coena Domini” tárgykörből tartott 16 nyomtatott 4°-nyi lap terjedelmű vizsgai értekezését.³ Ezt Simándi a többek között „D. Alberto Molnar Szenci, Hospiti suo Heidelbergae summa reverentia colendissimo”, valamint „D. Joh. B. Szenci Pastori ecclesiae Goncinae primario fidelissimo, olim Praeceptoris suo honorandissimo &c.” ajánlotta.⁴ Vitatkozását azután verssel köszöntötték, elsősorban is tíz soros latin verssel „Albertus Molnar suo domestico dilecto, benevolentiae ergo ssit(!), die 5, Jan. 1621.”, őt utána pedig Joannes F. Gönczi és Michael P. Balai heidelbergi tanulótársak.⁵

Tehát az 1620. január 25-én a heidelbergi egyetemre beiratkozott és szállásban, sőt nagyon valószínűleg kosztban is Molnár Albertéknál lakó Simándi Bodó Mihály már a következő esztendő január 13. napján vizsgálatra állott (examinari subijcit), tudós házigazdája azonban annak megtörténte

¹ Zoványi Jenő: A főiskolai disputációk és szerzőik. ProtSzele 1936: 12—16.

² H. J.: Bethlen Gábor kiválasztottjai: I, Szilvási K. Márton, Kolozsvár, 1939. 10—11. és Adattár. I, 210.

³ RMK III, 1331. (Én a debreceni ref. nagykönyvtár példányát használtam; ennek könyvtári jelzése: RMK 423.)

⁴ Adattár I., 111.

⁵ Gönczi nevét 1618. augusztus 12-i beiratkozásakor Szeremleai tévesen közli Joannes F. Goue-nek, Weszprémi pedig Gone-nek. — Michael P. Balai 1620. július 28-án jelentkezett a heidelbergi egyetemen. (SpFüz. 1862: 563.)

előtt már nyolc nappal megírta üdvözlő versét, amint arról az eredeti nyomtatott szövegből meggyőződhetünk. Ennélfogva tehát azt is feltételezhetném, hogy Molnár Albert vaktában, vagyis látatlanban szerezte versikéjét, ennél azonban sokkal valószínűbb, hogy Simándi a feladott tételre a feleletet otthon kidolgozva, házigazdájával együtt talán meg is vitatta, s ennek ismeretében írta meg Molnár a maga üdvözlését, ismételjük meg: akkor, amikor a kész dolgozatról a tanár még nem is vehetett tudomást. Ebből látható tehát, hogy a vizsga maga csak formáság, s minden csak a mondandók jó megfogalmazásán, valamint az ügyes előadáson múlt. Ilyenképpen az a jelenség, hogy az üdvözlő vers már jó előre elkészült, arra vall, hogy az exameneknek mindenképpen jól kellett sikerülniök. Természetesen az sem lehetetlen, hogy a vitatkozás elhangzása után netalántán az ilyen üdvözlő verseket vagy maga a felelő diák, vagy pedig valamelyik barátja nyilvánosan is felolvasta. Meg kell még azt is jegyeznem, hogy itt semmiképpen sem gondolhatunk ó és új időszámításbeli eltolódásra, mint-hogy Heidelbergában még mindég a julianus naptár szerint számították az időt.